

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกยุคศตวรรษที่ 21 ความรู้ใหม่ ๆ ได้เกิดขึ้นอย่างมากมาย เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้หลาย ๆ ประเทศเกิดความตระหนักถึงการปฏิรูปการศึกษา เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นในโลกยุคดังกล่าว ได้แก่ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ซึ่งปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวได้แก่ครูผู้สอนในสถาบันการศึกษา ทั้งนี้เพราะระบบการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับสมรรถนะของครูผู้สอนเป็นสำคัญ (Bellanca and Brandt, 2010: 9-15; Evertson, Emmer and Murray, 2003; Hoy and Miskel, 2007 *Quoted in* Aypan, 2009: 1116) ซึ่งสอดคล้องกับ Branfords, Hammond และ LePage, (2005: 2 *Quoted in* Elannani, 2013: 48) ที่กล่าวว่าความสามารถของครูเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อันได้แก่ ความลุ่มลึกในความรู้ของสาระที่สอน และการใช้วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ (Alton-Lee, 2003; Hattie, 2003; Wiseman and Fung, 2003 *Quoted in* van Kraayenoord *et al.*, 2011: 403) และยิ่งสอดคล้องกับ คอคแกรน-สมิท (Cochran-Smith, 2006 *Quoted in* Shroyer *et.al.*, 2007: 211) ที่กล่าวว่าการพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้เรียนรวมถึงการยกระดับคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาครูและคุณภาพครูโดยระบุไว้ในหมวด 7 มาตราที่ 52 เน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 3) เห็นได้ชัดว่าการพัฒนาคุณภาพครูเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาการศึกษา ดังที่ Darling-Hammond (2000 *Quoted in* Wood, 2010: 1) กล่าวว่าคุณภาพครูสามารถพิจารณาได้จากความรู้ที่ลุ่มลึกของครู มาตรฐานในความเป็นครือมืออาชีพ เช่น มาตรฐานด้านความรู้และความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาคุณภาพครูด้านการวิจัยเป็นเรื่องที่จำเป็นและเร่งด่วนที่จะต้องได้รับการแก้ไข หรือส่งเสริม เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษา และการจัดการศึกษาของชาติให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่สังคมและประเทศชาติคาดหวังต่อไป

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 24 กล่าวถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาส่งเสริมการสอนให้ครูใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และ

จากมาตรฐานความรู้และสมรรถนะความเป็นครูมืออาชีพ พบว่าคุรุสภา กำหนดไว้ 9 มาตรฐานโดยมาตรฐานหนึ่งได้แก่การวิจัยทางการศึกษา ซึ่งจะเน้นให้ครูสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน (สำนักมาตรฐานวิชาชีพ กลุ่มมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ, 2550: 44-50) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 26-38) ที่เน้นให้ครูมีสมรรถนะในเรื่องการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน แต่จากรายงานการวิจัยที่มีการศึกษาสภาพปัญหาด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู พบว่าครูได้รับการฝึกอบรมการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนกันมาก แต่ผลสัมฤทธิ์ในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน คุณภาพของการวิจัยและคุณค่าของงานวิจัยดังกล่าวในความคิดของครูกลับอยู่ในระดับปานกลาง (Suksunai, Wiratchai, and Khemmani, 2011: 7) ซึ่งสะท้อนให้เห็นโดยภาพรวมว่าครูผู้สอนในโรงเรียนยังขาดสมรรถนะด้านการทำวิจัย ขาดความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัย ซึ่งผลดังกล่าวอาจบ่งชี้ได้ว่า ครูผู้สอนมองไม่เห็นประโยชน์จากการทำวิจัย เพราะไม่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ นอกจากนี้องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมักจะแสดงผลในลักษณะที่เป็นนามธรรม จนไม่อาจเชื่อมโยงกับบริบทที่เป็นจริงตามที่ควรจะเป็นได้ (Malouf and Schiller, 1995 Quoted in Alber and Nelson, 2002: 24) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเกิดความล้มเหลวในการยกระดับสมรรถนะของครูด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งจากการศึกษางานทางวิชาการและงานวิจัยพบว่าสาเหตุที่อาจทำให้เกิดความล้มเหลวในเรื่องดังกล่าว ได้แก่ ความกลัวในเรื่องเกี่ยวกับการทำวิจัย (Berger *et al.*, 2005) ทั้ง ๆ ที่การทำวิจัยและการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน (Saunders, 2006: 132)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นจะพบว่าเกิดช่องว่างระหว่างพัฒนาการหรือสมรรถนะในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูที่เป็นอยู่จริงกับพัฒนาการหรือสมรรถนะในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ควรจะเป็นตามที่ระดับชาติคาดหวังและต้องการให้เกิดกับครูผู้สอน ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการพัฒนาสมรรถนะในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูตามแนวคิดของไวทกอตสกี (Vygotsky, 1978) ด้วยการศึกษาสมรรถนะการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูตามสภาพที่เป็นจริง และตามที่ครูถูกคาดหวังย่อมเป็นสิ่งสะท้อนถึงระดับสมรรถนะการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูตามสภาพจริงได้ นอกจากนี้การใช้หลักการเป็นหุ้นส่วน (Killon, 2011; Huber & Williams, 2009; Kenny, 2009) มาเป็นกลไกในการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) โดยดำเนินการในลักษณะการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Portsmouth, Scott & Walker, 2000 Quoted in Bennett & Anderson, 2005: 31) ระหว่างผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ย่อมเป็นการเติมเต็มให้การพัฒนาสมรรถนะด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนให้กับครูผู้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการใช้หลักการเป็นหุ้นส่วนมาเป็นกลไกในการเสริมต่อการพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน จะช่วยให้ครูผู้สอนจะเกิดความชัดเจนในแนวคิด จุดมุ่งหมาย ขั้นตอนและวิธีการของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนตามเกณฑ์หรือระดับของพัฒนาการที่ควรจะเป็นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สถานศึกษาหรือโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามพื้นที่แล้วพบว่า เขตลาดกระบังเป็นเขตพื้นที่ชั้นนอก (กรมการปกครอง, 2553) ห่างไกลจากแหล่งเรียนรู้ หรือมีแหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอกับความต้องการของครูและนักเรียน กอปรกับการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาครูของเขตลาดกระบัง ด้วยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนแสงหิรัญวิทยา (สุจิตรา สุขุมานันท์, 2554: สัมภาษณ์) โดยในฐานะประธานเครือข่ายพบว่า 1) ครูที่เข้าทำงานในพื้นที่เขตลาดกระบังมีการย้ายโอนกลับภูมิลำเนาในต่างจังหวัดทุก ๆ ปี ทำให้สถานศึกษา/โรงเรียน ต้องรับครูใหม่มาทดแทน มีความจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการพัฒนาให้กับกลุ่มครูดังกล่าวนี้เพื่อทดแทนครูที่ย้ายกลับไป 2) ครูผู้สอนส่วนใหญ่จำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาด้านการทำวิจัย หรือการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน เพราะในช่วงที่ผ่านมาผลงานด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูยังไม่มีคุณภาพหรือไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนได้ ดังนั้นการพัฒนาครูในพื้นที่เขตลาดกระบังจึงเป็นเรื่องจำเป็นและเร่งด่วนในการยกระดับสมรรถนะด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนให้กับครู ดังนั้นถ้ามีการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการและผลที่ได้จากการพัฒนาประสบความสำเร็จ ก็มีความเป็นไปได้ที่จะนำผลการพัฒนาไปใช้ หรือขยายผลของการพัฒนาดังกล่าวกับโรงเรียนอื่น ๆ ในเขตนี้ หรือโรงเรียนที่มีลักษณะบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จะทำให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาครูได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง ตามแนวคิดของไวก็อตสกีโดยใช้หลักการเป็นหุ้นส่วนเพื่อให้ครูกลุ่มดังกล่าวมีความรู้ ความสามารถ รวมถึงเจตคติที่ดีในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อจัดเตรียมผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด สอดรับกับหลักสูตรแกนกลางระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตลอดจนการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคศตวรรษที่ 21 ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สมรรถนะในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูตามบริบทที่เป็นจริงด้านการระบุปัญหาของการวิจัย ด้านการดำเนินการวิจัยและด้านการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นอย่างไร
2. สมรรถนะในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูในด้านการระบุปัญหาของการวิจัย ด้านการดำเนินการวิจัย และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล หลังการพัฒนาตามแนวคิดของไวก็อตสกีและหลักการเป็นหุ้นส่วนเปลี่ยนแปลงมาน้อยเพียงใด เกินเกณฑ์สมรรถนะร้อยละ 85 หรือไม่ อย่างไร
3. การสะท้อนความคิดเห็นและการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูในด้านการระบุปัญหาของการวิจัย ด้านการดำเนินการวิจัย และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ตามแนวคิดของไวก็อตสกีและหลักการเป็นหุ้นส่วน เป็นอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบระดับสมรรถนะในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนตามระดับที่เป็นจริงกับระดับที่คาดหวังของครู ในด้านการระบุปัญหาของการวิจัย ด้านการดำเนินการวิจัย และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ก่อนและหลังการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ตามแนวคิดของไวท์ฮอตสกีโดยใช้หลักการเป็นหุ้นส่วน

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับสมรรถนะในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูในด้านการระบุปัญหาของการวิจัย ด้านการดำเนินการวิจัย และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล หลังการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนตามแนวคิดของไวท์ฮอตสกีโดยใช้หลักการเป็นหุ้นส่วนกับเกณฑ์สมรรถนะร้อยละ 85

3. เพื่อประเมินสมรรถนะการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูด้านการระบุปัญหาของการวิจัย ด้านการดำเนินการวิจัย และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเทคนิคเชิงคุณภาพได้แก่ การเขียนสะท้อนความคิด การสัมภาษณ์ และการตรวจสอบจากผลงานวิจัย หลังการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนตามแนวคิดของไวท์ฮอตสกีโดยใช้หลักการเป็นหุ้นส่วน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ระดับสมรรถนะในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนตามระดับที่เป็นจริงกับระดับที่คาดหวังของครูในด้านการระบุปัญหาของการวิจัย ด้านการดำเนินการวิจัยและด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ก่อนและหลังการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนตามแนวคิดของไวท์ฮอตสกีโดยใช้หลักการเป็นหุ้นส่วนมีความแตกต่างกัน

2. ระดับสมรรถนะในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูในด้านการระบุปัญหาของการวิจัย ด้านการดำเนินการวิจัยและด้านการวิเคราะห์ข้อมูล หลังการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนตามแนวคิดของไวท์ฮอตสกีโดยใช้หลักการเป็นหุ้นส่วนสูงกว่าเกณฑ์สมรรถนะร้อยละ 85

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความรู้ ความเข้าใจและความสามารถของครูการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนในด้านการระบุปัญหาของการวิจัย ด้านการดำเนินการวิจัย และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ตั้งอยู่ในสำนักงานเขตลาดกระบัง จำนวน 20 โรงเรียน ประกอบด้วย

(สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2555 <http://www.bangkokeducation.in.th/school.php>)

1. โรงเรียนวัดลาดกระบัง (ศิลาภีรัตอุปถัมภ์)
2. โรงเรียนวัดสังฆราชา
3. โรงเรียนวัดพลมานีย์
4. โรงเรียนวัดปากบึง
5. โรงเรียนประสานสามัคคี (บ้านทับยาว)
6. โรงเรียนแดงเป้า (สิงสุขบูรณะ)
7. โรงเรียนวัดสุทธาโกชน์
8. โรงเรียนวัดลานบุญ
9. โรงเรียนสุเหร่าลำนายโส (กลางกรุงอุปถัมภ์)
10. โรงเรียนวัดราชโกษา
11. โรงเรียนวัดบึงบัว
12. โรงเรียนตำบลชุมทอง (ประชาอุทิศ)
13. โรงเรียนชุมทอง (เพชรทองคำอุปถัมภ์)
14. โรงเรียนแสงหิรัญวิทยา
15. โรงเรียนวัดบำรุงริน
16. โรงเรียนวัดทิพพาวาส
17. โรงเรียนวัดชุมทอง
18. โรงเรียนวัดปลุกศรัทธา
19. โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง
20. โรงเรียนลำพะอง (ราษฎร์จำเริญบำรุง)

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระได้แก่ หลักการเป็นหุ้นส่วน

ตัวแปรตามได้แก่ สมรรถนะด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการทำวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2555 ถึงเดือนกันยายน 2556

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ภาครัฐได้สารสนเทศที่นำไปเป็นกรอบสำหรับจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพครูด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนที่เหมาะสม ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นฐานในการพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ต่อไป

2. ภาครัฐลดค่าใช้จ่ายในการพัฒนาครู สามารถนำงบประมาณในเรื่องดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพในด้านอื่น ๆ ต่อไป

3. เป็นแนวทางให้กับหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

สมรรถนะการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของครูในด้านการระบุปัญหาของการวิจัย ด้านการดำเนินการวิจัย และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล จากสภาพบริบทของนักเรียนในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนลงมือทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนานักเรียนต่อไป

การพัฒนาสมรรถนะด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู หมายถึง การยกระดับความรู้ ความเข้าใจและความสามารถของครูในด้านการระบุปัญหาของการวิจัย ด้านการดำเนินการวิจัย และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

แนวคิดของไวก็อตสกี หมายถึง แนวคิดที่ศึกษาเกี่ยวกับระยะห่างระหว่างพัฒนาการที่เป็นจริงและพัฒนาการที่คาดหวังของครู โดยใช้การวัดสมรรถนะการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูในการหาระยะห่างดังกล่าว

การใช้หลักการเป็นหุ้นส่วน หมายถึง กลไกในการเสริมต่อการเรียนรู้มาเติมเต็มให้การพัฒนาสมรรถนะด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนให้กับครูผู้สอนเกิดความชัดเจนของวิธีการหรือขั้นตอนว่ามีเกณฑ์ และระดับของพัฒนาการที่ควรจะเป็น โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกลไกในการเสริมต่อการเรียนรู้เป็น 3 ระยะ คือ การดำเนินการระยะที่ 1 การดำเนินการระยะที่ 2 และการดำเนินการระยะที่ 3

การดำเนินการระยะที่ 1 ประกอบด้วย การศึกษาศักยภาพของหุ้นส่วนเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม

การดำเนินการระยะที่ 2 ประกอบด้วย การพัฒนากิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย และการดำเนินงานตามแผน เช่น การสร้างทีมนักปฏิบัติร่วมกันระหว่างนักวิจัย ครู และผู้บริหาร

การดำเนินการระยะที่ 3 ประกอบด้วย การประเมินผลงานของครูตามเกณฑ์มาตรฐาน และเปิดโอกาสให้ครูนำเสนอและเผยแพร่ผลงาน ความรู้ ความสามารถตามเป้าหมายที่กำหนด

ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษาที่สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง